

Høringsnotat fra Regionalt kunnskapssenter for barn og unge Nord (RKBU Nord), Det helsevitenskaplige fakultet, UiT Norges arktiske universitet

Gjelder rapport for Utdanningsdepartementet:

Et jevnere utdanningsløp. Barnehage og skole/SFO som innsats mot ulikhet blant barn (2024)

RKBU Nord, UiT 29.04.2024

Vi opplever rapporten som godt gjennomarbeidet og med faglige og økonomisk godt begrunnede vurderinger og anbefalinger. Rapporten støtter seg på bred forskning og utleder anbefalingene sine utfra dette. Vi opplever kombinasjonen av strukturelle, faglige og samfunnsøkonomiske vurderinger i rapporten som gode. Vi stiller oss derfor bak hovedlinjene i rapporten og anbefaler at den fremmes for Stortinget uten større endringer.

Bemanning i skole, SFO og barnehage

Vi stiller oss bak anbefalingene om økt bemanning i barnehagene for å sikre tilstrekkelig med personell i hele barnehagens åpningstid. Det samme gjelder i SFO. Det er også behov for at flere av de ansatte i barnehagene, skole og SFO har barnehagelærer- og lærerutdanning enn i dag. Videre ser vi behov for at barnehager, skole og SFO i større grad enn nå, bør åpnes for fagpersonell med annen pedagogisk utdanning enn barnehagelærere og lærere, samt flere fra helse- og sosialfaglig utdanning. Dette både for å oppnå tilstrekkelig nivå av utdannet personell i enhetene, samt å sikre at arbeidet blir mer tverrfaglig enn i dag. Vi har erfaringer med at ulike faggrupper ser utfordringer og løsninger på ulike måter, og derved er med på å nysansere og utvikle det faglige nivået i skolen, SFO og barnehagen.

Overgangen mellom barnehage, skole og SFO

Evalueringer og erfaringer viser at mange opplever at overgangen mellom barnehage og skole/SFO henger lite sammen. I noen tilfeller gjelder dette at barnehagen jobber for lite med det barna har bruk for når de begynner på skolen og SFO. I andre tilfeller oppleves at barnehagen gjør mye godt forebyggende arbeid, men at skolen ikke viderefører og utvikler arbeidet som er gjort i barnehagen. Derfor er det gledelig å se at rapporten anbefaler en mer kunnskapsbasert, forpliktende, tydeligere og mer samkjørt overgang mellom barnehage, SFO og skole.

Rapporten peker på at mange barn, spesielt blant de yngste i skole/SFO, har behov for lekbaserte arbeidsmodeller for å lære og internalisere språk og andre nye ferdigheter. Leken er barnas arena for å prøve ut og lære nye ferdigheter og lekbasert læring er en kjent arbeidsform for å spille på lag med barnas motivasjon og lærelyst.

Økt fokus på lekbasert læring i barnehage, skole og SFO

Det er viktig at barn både i barnehage, SFO og skole har tilgang til tid for selvvalgt og fri lek. Samtidig er det slik at deler av leken kan bli mer utviklende dersom ansatte er tett på leken og kan bistå hvis den kjører seg

fast eller blir lite konstruktiv. Gjennom systematisk observasjon og evalueringer har vi sett at barn kan oppleve lite utviklende lek; både med tanke på manglende sosial læring, manglende bruk av språk og gjennom opplevelse av utestenging og mobbeatferd. Derfor er voksnes nærvær og deltakelse nødvendig, samt at det også kan bidra til godt pedagogisk arbeid med enkeltbarn og grupper.

Mange barn i skolen er ikke klare for så mye teoretisk læring som dagens skole representerer, og det er gledelig at rapporten anbefaler at skolen og SFO skal ha mer tid og søkelys på læring gjennom lek og gjennom lekpregede aktiviteter. Dette støttes.

Sosiale-, emosjonelle og selvreguleringsferdigheter

Som det pekes på i rapporten, er barn fra lavere sosiale lag i større risiko for å sakke akterut i sosial- og emosjonell utvikling og i fht utvikling av reguleringsferdigheter. Derfor støtter vi forslaget om å jobbe mer målrettet med dette både i barnehagene, SFO og skole. Det finnes omfattende forskning på SEL-modeller (sosial og emosjonell læring) som viser at målrettet arbeid på dette området gir målbare positive resultater. I Norge har vi tilgang til flere slike arbeidsmodeller som har vist god nytteverdi; f.eks. Zippys venner, De Utrolige Årenes barnegrupper (Dinosauruskole), m.fl. Disse er på norsk og tilrettelagt for bruk i barnehage, SFO og småskole. For å sette rapportens anbefalinger ut i livet, bør kjente kunnskapsbaserte modeller benyttes, samt at nyutvikling bør ta utgangspunkt i disse.

Gjennomtenkt bruk av smågrupper

Gjennom forskning og evaluering finnes det støtte for å jobbe overordnet med sosiale-, emosjonelle og reguleringsferdigheter, både for å fremme god psykisk helse og for å fremme bl.a. skolefaglig læring. Systematisk jobbing kan øke disse ferdighetene for alle barna i en gruppe/klasse, samtidig finnes det vanligvis noen i en klasse/gruppe som trenger mer inngående trening på disse ferdighetene enn de fleste andre. Vi har belegg for å si at smågruppejobbing kan bidra til å løfte de barna som sliter mest med dette. Ved noen tilfeller er det riktig å sette sammen tidsbegrensede smågrupper av barn på samme utviklingsnivå. Andre ganger er det mest utviklende for den enkeltes utvikling at gruppene er satt sammen på tvers av utviklingsnivå, slik at det oppnås en rollemodelleffekt, samt at barna utvikler forståelse og toleranse for ulikheter innad i en klasse/ gruppe.

Behov for endringer i barnehage- og i allmennlærerutdanningene

For å lykkes med endringene som foreslås i rapporten, må det gjøres endringer i både barnehagelærerutdanningen og i allmennlærerutdanningen, i retning av mer teoretisk og praktisk kunnskap i gruppe-/klasseledelse. Kjente arbeidsmodeller for å fremme sosiale, emosjonelle og reguleringsferdigheter bør prioriteres i opplæringen og det bør settes av mye tid i utdanningene til konkret ferdighetstrening for å kunne benytte arbeidsmodellene direkte sammen med barna/elevne i samtale og trening innen disse fagområdene.

For RKBU Nord

Oddbjørn Løndal

Universitetslektor